

Beslisnota voor het college

Datum 21 juli 2017

Onder embargo tot 21 juli 2017

Openbaar

Onderwerp Hoogwater beschermingsprogramma Stadsdijken
Versienummer

Portefeuillehouder E. Anker
Informant Ciska Waalewijn – Viaanen en Andreas van Rooijen
Afdeling Projectontwikkeling / OWP, Civiel- en Cultuurtechniek
Telefoon (038) 498 4011 en (038) 498 2203
Email C.A.E.Waalewijn@zwolle.nl en acm.van.rooijen@zwolle.nl

Benodigde middelen
Dekking t.l.v.:

Parafering

datumparaaf

Afdelingshoofd
G. Wijffels
Portefeuillehouder
E. Anker

Raad

- ☒ Informatienota voor de raad
☐ Opinienota voor de raad
☐ Beslisnota voor de raad
☐ n.v.t.

Bijlagen

1. Informatienota Hoogwater beschermings programma traject Stadsdijken Zwolle
2. Samenvatting visualisatie voorkeursalternatief dijkversterking
3. Afwegingsnotitie voorkeursalternatief Stadsdijken van 4 april 2017
4. Verslag 21 juni informatiebijeenkomst Holtenbroek en deel Stadshagen
5. Verslag 28 juni bijeenkomst met ondernemers Voorst
6. Brochure van WDOD over HWBP Stadsdijken – Holtenbroek, juni 2017

Ontwerp besluit

Het college besluit:

1. In het bestuurlijk begeleidings overleg (21juli17) de keuze van het waterschap voor een 'dijkversterking' te ondersteunen met daarbij voorwaarden voor het vervolgproces om de belangen van de verschillende partijen te borgen
2. Akkoord te gaan met bijgaande informatienota ' Voorkeursalternatief Hoogwater beschermings programma Stadsdijken Zwolle
3. De burgemeester besluit:
 - a. 'Wethouder E. Anker te machtigen om 21 juli het gemeentelijke advies in te brengen in de bestuurlijke begeleidingsgroep met waterschap, Rijkswaterstaat en provincie

Collegebesluit d.d.:

- ☐ Conform
☐ Gewijzigd

voorstel

Zwolle

Datum 21 juli 2017

- ☐ Aangehouden
- ☐ Teruggenomen

Datum 21 juli 2017

Inleiding

In de themabijeenkomsten van 14 maart en 4 juli 2017 zijn de voorkeuralternatieven voor het Hoog Water Beschermings Programma (verder: HWBP) besproken voor het traject Stadsdijken Zwolle. Het Waterschap Overijsselse Drentse delta (verder: WDOdelta) heeft de afgelopen jaren, middels technische en ruimtelijke onderzoek en in overleg met overheden en belangenpartijen onderzocht op welke wijze de dijken op dit traject kunnen worden aangepast zodat deze voldoen aan de nieuwe veiligheidsnorm¹ (bijlage 1). Naast het onderzoeken van de aanpassing van het dijktraject is onderzocht of hoge waterstanden kunnen worden voorkomen met een nieuwe kering in het Zwarte Water. De onderzoeken hebben geleid tot een voorstel tussen een 'dijkversterking' of een 'Zwartewaterkering met gemaal' (bijlage 2). Het Dagelijks Bestuur WDOdelta heeft de voorkeur uitgesproken voor een "versterking van het dijktraject".

In de bestuurlijke begeleidingsgroep (provincie, Rijkswaterstaat en gemeente) van 21 juli 2017 wordt het voorstel besproken om te komen tot een eensluidend bestuurlijk advies bij de keuze tussen een Zwartewaterkering of een dijkversterking. De Gemeente Zwolle heeft een adviesrol, het Algemeen Bestuur van het WDOdelta neemt het uiteindelijke besluit.

Voor de gemeente zijn drie belangrijke invalshoeken van belang bij het afwegen van beide varianten.

- Vanuit algemeen belang ten aanzien van de waterveiligheid voor Zwolle en omgeving.
- Vanuit algemeen belang ten aanzien van de ruimtelijke kwaliteit van de stad.
- Opkomen voor de belangen van individuele bedrijven/bewoners.

In de overleggen met WDOdelta is door de gemeente uitgebreid gesproken over de voor- en nadelen van de voorkeursvarianten die zijn voorgelegd. De keuze tussen 'dijkversterking' en een 'Zwartewaterkering' wordt bemoeilijkt omdat de kennis en impact van een Zwartewaterkering in relatie met het totale watersysteem nog onvoldoende bekend is. Op basis van deze kennis kan de grote extra investering niet worden verantwoord. Een reëel scenario daardoor is dat bij de keuze voor een Zwartewaterkering op termijn een versterking van de dijk alsnog noodzakelijk is. Vanuit de zekerheid dat een dijkversterking op korte termijn de veiligheid vergroot, de goede bereikbaarheid voor de scheepvaart wordt gegarandeerd en de kosten voor extra een dijkversterking zijn geborgd, is een dijkversterking voor de gemeente Zwolle een aanvaardbare oplossing.

Omdat een dijkversterking een grote impact heeft op de woon- en werkomgeving van aanwonenden en aanliggende bedrijven, worden aan WDOdelta een aantal procesvoorwaarden gesteld

- Dat het college van Zwolle verwacht dat WDOdelta eigenaarschap blijft nemen om opmerkingen en reacties van bedrijven en bewoners over de impact van dijkversterking te borgen en duidelijk aan te geven wat met de opmerkingen is gedaan;
- Dat wordt vastgelegd hoe WDOdelta omgaat met de verschillende belangen in het vervolgtraject;
- Dat WDOdelta de wijze waarop de dijk wordt aangepast in een breed overleg met bewoners en ondernemers blijft bespreken (mede omdat de discussie de afgelopen maanden sterk werd bepaald door een keuze tussen dijkversterking en Zwartewaterkering). Het college verwacht daarbij ook dat het waterschap indien nodig (inrichtings) maatregelen uitvoert die het draagvlak vergroten.
- Dat WDOdelta, gezien de reacties van de bedrijven op Voorst, meedenkt omsamen met de bedrijven een plan van aanpak te maken. In dit plan van aanpak moet onder andere aandacht worden besteed aan:

¹ De veiligheidseisen worden nu gebaseerd op de kans en de gevolgen bij een dijkdoorbraak. Omdat het gevolg bij een dichtbevolkt gebied zoals Zwolle groot is, is de veiligheidsnorm verhoogd. In deze norm is ook een factor klimaatverandering meegenomen, deze veroorzaakt maar voor een (klein) deel de benodigde versterking en verhoging van de dijken

Datum 21 juli 2017

- de bereikbaarheid van de (buitendijkse) bedrijven bij hoge waterstanden waardoor coupures dicht worden gezet;
- op welke manier buitendijks gelegen bedrijven beter beschermd kunnen worden bij hoge waterstanden;

Beoogd effect

Met de keuze voor een voorkeursalternatief wordt de verkenningsfase van het HWBP project Stadsdijken Zwolle afgerond. Het waterschap heeft aangegeven dat bestuurlijke overeenstemming over het voorkeursalternatief voor haar een voorwaarde is om verder te gaan met de uitwerkingsfase. In de bestuurlijke begeleidingsgroep (gemeente, provincie, Rijkswaterstaat en waterschap) van 21 juli a.s. wordt aan Zwolle gevraagd om samen met de bestuurlijke partners te komen tot een eensluidend advies aan het Algemeen bestuur van Waterschap Drents Overijsselse delta.

Door het onderschrijven van het dijkversterkingsalternatief ondersteunt Zwolle het waterschap om de uitwerking van dijkversterking op te pakken en de waterveiligheid op orde te brengen.

Na bespreking en afweging in het college kan wethouder Anker het Zwolse standpunt inbrengen.

Argumenten

1. Veiligheid

1.1. De veiligheid van de stad wordt op korte termijn vergroot

De dijk aanpassing kan in de huidige planning in 2020 worden gestart. De gebieden achter deze dijk worden door de nieuwe norm op korte termijn beter beschermd.

Om een oplossing te vinden om de waterstand te verlagen (Zwartewaterkering) zal nog veel extra onderzoek en tijd nodig zijn. Op dit moment kan niet worden gezegd dat een Zwartewaterkering de meest effectieve oplossing is voor Zwolle. Voor een robuuste systeemoplossing voor Zwolle is het gewenst een groter gebied te bekijken. Er zijn meerdere alternatieven in het stroomgebied van Vecht, Zwarte Water en Weteringen denkbaar.

1.2. Met het dijkversterkingsalternatief worden de dijken langs Holtenbroek en Voorst nu op sterkte gebracht.

De dijken langs Holtenbroek en Voorst zijn niet sterk én hoog genoeg om de in Nederland afgesproken veiligheid te garanderen. De belangrijkste reden om de dijken te versterken is dat er meer mensen in het gebied achter zijn gaan wonen en er (veel) meer kapitaal is geïnvesteerd. Bij een dijkdoorbraak langs bijvoorbeeld het Zwarte Water (Holtenbroek) wordt rekening gehouden met een schadebeeld van ruim € 1 miljard en mogelijk 10 tot 90 slachtoffers.

1.3. Dijken langs het Zwarte Water en Zwolle-IJsselkanaal passen in ieder toekomstig scenario

Zwolle is een deltastad waar rivieren door en langs de stad regenwater uit het achterland afvoeren. Deze afvoer met bijbehorende hoogwaterpeilen wordt mede beïnvloed door het peil van het IJsselmeer. Voor het nu aan de orde zijnde dijktraject langs het Zwarte Water en het Zwolle-IJssel kanaal zijn het afvoeren van de Vecht en de Weteringen bepalend. In ieder denkbaar toekomstscenario zijn sterke dijken langs het Zwarte Water en het Zwolle-IJsselkanaal nodig om de veiligheid van wonen en werken te borgen.

De komende jaren wordt onderzocht of de regionale keringen, overeenkomstig de primaire keringen, ook een andere normering krijgen. Verwacht wordt dat er vanuit het regionaal systeem maatregelen nodig zijn om de waterveiligheid naar de toekomst toe te borgen. Dit betekent dat als wordt uitgegaan van een Zwartewaterkering de dijken, die dan tot het regionale systeem gaan horen, moeten voldoen aan nieuwe normen. Op dit moment kan niet met zekerheid worden gezegd dat de uitvoeringsoverlast en een mogelijke verhoging van de dijk in de toekomst niet zal plaatsvinden.

Datum 21 juli 2017

1.4. Dijken zijn een bewezen en adaptieve techniek

Nederland heeft in het verleden dijken altijd aangepast naar veranderde omstandigheden en het voor die tijd geldende veiligheidsniveau. De dijken zijn een wezenlijk onderdeel van het landschap van Zwolle. De horizon en levensduur van een dijk is gemiddeld 50 jaar. Klimaatverandering brengt onzekerheden en onbekenden met zich mee. Voor de dijkversterking is een inschatting gemaakt van klimaateffecten zodat naar 2050 de waterveiligheid van Zwolle op orde is. Voor de periode na 2050 zijn er (te) veel onzekerheden om een reële inschatting te kunnen maken.

1.5. Met de dijkversterking kan de onderhoudsopgave mee worden gekoppeld

De dijken langs het Zwarte Water bij Holtenbroek zijn gevoelig voor piping (water stroomt onder de dijk door bij hoge waterstanden en ondermijnt de dijk). De damwanden in het Zwolle-IJsselkanaal zijn aan vervanging toe. Beide (onderhouds) opgaven kunnen met het dijkversterkingsalternatief worden mee gekoppeld.

2. Ruimtelijke kwaliteit

2.1. Het hoogwater beschermingsprogramma kan worden gezien als een motor voor gebiedsontwikkeling

Bij de dijkversterking zijn en worden de contacten met de aanliggende gebieden versterkt. Dit heeft onder ander geleid tot een plan van Travers voor het gebied bij de Holtenbroekdijk (omgeving boerderij Klooienberg) om de uiterwaarde in te richten voor recreatiemogelijkheden.

2.2. Een goede bevaarbaarheid van het Zwarte Water biedt kansen voor economische activiteiten

Bij een dijkversterking blijft het Zwarte Water goed bevaarbaar waardoor pleziervaart en beroepsvaart de stad zonder grote obstakels kunnen bereiken

3. Proces en belangenbehartiging

3.1. De belangen van de bewoners en ondernemers zijn belangrijk en worden door het stellen van voorwaarden nogmaals geborgd.

WDOdelta is wettelijk verantwoordelijk voor de veiligheid van de dijken en daarbij de verantwoordelijke partij bij de werkzaamheden die voortkomen vanuit het Hoogwater beschermings programma. WDOdelta heeft daarbij een verantwoording om de belangen van verschillende partijen mee te nemen in de verschillende fasen van het project Stadsdijken Zwolle. De gemeente heeft een belang voor een goede bescherming van de inwoners maar vertegenwoordigt ook de bewoners en bedrijven in de verschillende overleggen. Voor het vervolgproces worden middels voorwaarden de belangen nogmaals onderstreept. Deze voorwaarden zijn:

- Dat het college van Zwolle verwacht dat WDOdelta eigenaarschap blijft nemen om opmerkingen en reacties van bedrijven en bewoners over de impact van dijkversterking te borgen en duidelijk aan te geven wat met de opmerkingen is gedaan;
- Dat wordt vastgelegd hoe WDOdelta omgaat met de verschillende belangen in het vervolgtraject;
- Dat WDOdelta de wijze waarop de dijk kan worden aangepast in een breed overleg met bewoners en ondernemers blijft bespreken. Het college verwacht daarbij ook dat WDOdelta indien nodig (inrichtings)maatregelen uitvoert die het draagvlak vergroten.
 - o Het college is van mening dat er bij grote infrastructurele projecten in stedelijk gebied ruimte behoort te zijn om te werken aan ruimtelijke kwaliteit en leefomgeving. Dit vergroot tevens het draagvlak en verkleint de kans op bezwaren en procedures;
- Gezien de reacties van de bedrijven op Voorst wordt aan WDOdelta gevraagd om samen met de bedrijven een plan van aanpak te maken. In dit plan van aanpak moet onder andere aandacht worden besteed aan:

Datum 21 juli 2017

- De bereikbaarheid van de (buitendijks) bedrijven bij hoge waterstanden waardoor coupures dicht worden gezet;
- Op welke manier buitendijks gelegen bedrijven beter beschermd kunnen worden bij hoge waterstanden en ook de bredere aanpak t.a.v. van waterrobuustheid bij plensbuien;

3.2. Met het waterschap worden nadere afspraken gemaakt over het vervolgproces.

Het voorkeursalternatief dijkversterking is via een uitgebreid en zorgvuldig proces met direct betrokkenen (ondernemers en aanwonenden), waaronder de gemeente Zwolle, Rijkswaterstaat en provincie, tot stand gekomen. Inhoudelijk is het voorkeursalternatief dijkversterking goed onderbouwd. Mede omdat de discussie de afgelopen maanden sterk werd bepaald door een keuze tussen dijkversterking en Zwartewaterkering is de communicatie en interactie over de verdere inhoud van het voorkeursalternatief 'dijkversterking' beperkt gebleven. Aanwonenden moeten daarom nog verder worden geïnformeerd over de impact en inrichting van het voorkeursalternatief. Daarom wordt gevraagd hier nog uitgebreid over te communiceren. Het college geeft in de voorwaarden mee dit proces in het vervolgproces uit te werken.

4. Kosten

4.1. De kosten voor een 'dijkversterking' kunnen betaald worden uit de landelijke afspraken voor het Hoogwater beschermingsprogramma

Het landelijk HWBP wordt betaald vanuit het rijk, gezamenlijke waterschappen en een deel door het WDOdelta. Zwolle en het project Stadsdijken zijn hoog geprioriteerd in het HWBP. Dit betekent dat de financiering voor dijkversterking is gedekt. De financiering via het HWBP is een kans om op korte termijn de waterveiligheid van Zwolle te verbeteren.

4.2. Risico's

De risico's ten aanzien van de uitvoering worden gedragen door het WODdelta. Zij benoemen de risico's en de mogelijke beheermaatregelen. Omdat de risico's vaak ook invloed hebben op het gebruik van de openbare ruimte en hinder en schade kunnen geven aan de bewoners en bedrijven van Zwolle worden deze risico's besproken in de verschillende overleggen.

Financiën

Het Hoogwater beschermingsprogramma wordt gefinancierd vanuit het Rijk, de gezamenlijke waterschappen en een deel door WDOdelta.

Bij een duurdere variant zal aan de regio gevraagd worden om het verschil, bijvoorbeeld voor de Zwartewaterkering nu berekend op €45 miljoen, bij te dragen. Op dit moment is niet bekend wat dit betekent voor de gemeente Zwolle

Bij de dijkversterking zijn meekoppelkansen geïnteriseerd. De kosten voor de meekoppelkansen, die de gemeente heeft ingebracht, worden op basis van de verdere uitwerking bepaald. De maatregelen en de kosten voor de gemeente worden, samen met een kredietaanvraag, aan de raad voorgelegd. In de begrotingspost 7.3. zijn de meekoppelkansen benoemd. In de PPN zijn deze nog niet opgenomen omdat de kosten in 2020 worden verwacht.

Communicatie

De communicatie voor het HWBP valt onder de verantwoording van het WDOdelta. De gemeente neemt deel aan de ambtelijke begeleidingsgroep waarin de belangen van verschillende partijen worden ingebracht.

Datum 21 juli 2017

Vervolg

De keuze van het dijkalternatief is nog onvoldoende gecommuniceerd. Het waterschap wordt gevraagd om hier een bredere communicatie voor in te richten. Om de belangen in het proces een plek te geven wordt door het waterschap een team van 'dijkdenkers' opgericht met vertegenwoordigers van bewoners en ondernemers.

Daarnaast zijn er individuele gesprekken tussen het waterschap met de direct betrokkenen over uitvoering, voorkomen van hinder en economische schade en de wijze van compensatie c.q. vergoedingen.

Het waterschap werkt in 2018 en 2019 de plannen verder uit en zal, bij een positieve planning, in 2020 starten met de uitvoering.

Bij een dijkversterking wordt ook gekeken naar meekoppelkansen. Hierbij kan gedacht worden aan een fietsroute langs het Zwolle-IJsselkanaal en een wandelzone en verblijfsgebied tussen de Holtenbroekerbrug en Hofvlietbrug.

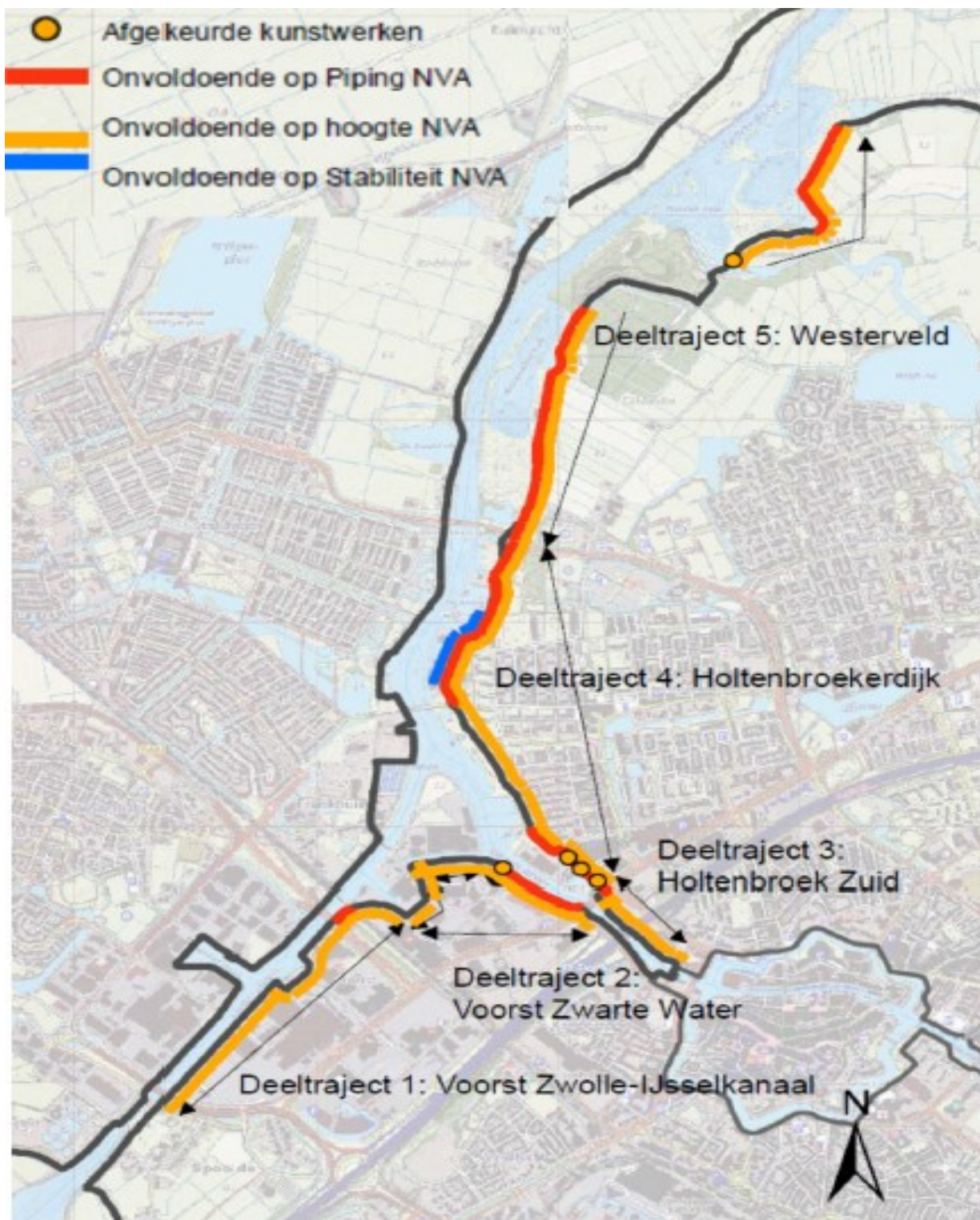
Het is goed denkbaar dat in de uitwerking aanvullende initiatieven ontstaan die de werk- en woonomgeving kunnen versterken. WDOdelta geeft aan hier graag aan te willen meewerken. (hier kan werk met werk worden gemaakt).

Openbaarheid

Onder embargo tot 21 juli.

Datum 21 juli 2017

Bijlage 1

Datum 21 juli 2017

Bijlage 2.

Dijkversterking

1. Groene oevers met industrieel karakter langs Voorst
2. Compacte, groene keringen met recreatieve uitstraling langs Centrum/Holtenbroek (constructies waar nodig)
3. Buitendijkse versterking met pipingbermen en waar nodig klei-ingraving in noordelijk traject

Zwartewaterkering

- Minimale breedte: 37m (els RWS)
 - Schutsluis: geen
 - Sluiting: +1,0m NAP (ca. 1x per 2-5 Jr)
 - Gemaal: ja (zonder gemaal is er nog restopgave Stadsdijken)
- Gevolg is dat: huidige stadsdijken worden afgewaardeerd naar regionaal